

TEREDO MALLEOLA TURTON 1822

ZELDZAME PAALWORM VONDST OP TEXEL

Voor wie reeds vele jaren verzamelt, wordt het steeds moeilijker nog iets nieuws voor de verzameling te vinden. Er resten nog slechts een aantal uitermate zeldzame soorten, waarop de hoop, ze nog eens in de vloedlijn te vinden, gevestigd is. En toch kan plotseling een buitenkansje je toelachen. Zo ook de zeldzame vondst van de *Teredo*-soort *Teredo malleola* Turton, 1822 door de heer R. W. B. Bruins in 1973 gedaan op Texel. De reden dat wij nu melding maken van deze opmerkelijke vondst is tweeledig: hij is bijzonder genoeg om wereldkundig gemaakt te worden en bovendien bevinden zich nu ook enkele exemplaren in de collecties van het Schelpenmuseum „In de Schulp” dankzij een ruilactie met de heer Bruins, waarvoor wij hem zeer erkentelijk zijn.

De heer Bruins pleegt met zijn gezin de vakanties door te brengen op Texel, dat misschien door de overgrote toeristenstroom wat in onmin dreigt te geraken bij hen die rust zoeken, maar aan de andere kant natuurhistorisch nog steeds veel te bieden heeft. Op een van zijn wandelingen trof hij op 20 augustus 1973 even ten zuiden van paal 9, ter hoogte van Den Hoorn een zware boomstronk op het strand aan, waarin hij duidelijk boorgaten ontdekte. Zo iets roept de nieuwsgierigheid van de echte strandjutter op. Maar zoals dan ook meestal het geval is: het geëigende gereedschap om zo'n stam van 2 meter lang en ongeveer 40—50 cm breed te demonteren, heb je net niet bij de hand. Met een paar grote gevonden spijkers werd een stuk van de stam opgelegd. Er bleken in de boorgangen nog schelpjes te zitten van op het eerste oog twee soorten paalwormen. Toen thuis de vondst nader gedetermineerd werd, bleek zelfs, dat de stam maar liefst 3 soorten paalwormen bevatte en wel: *Teredo megotara* Forbes & Hanley, 1848, *Teredo norvagica* Spengler, 1792, *Teredo malleola* Turton, 1822.

Afb. 1.

Teredo malleola Turton.
Doublet van de buitenzijde.

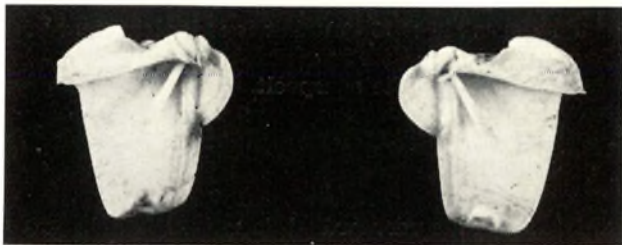
Links de linker klep.
Rechts de rechter klep.
1¾ x ware grootte.

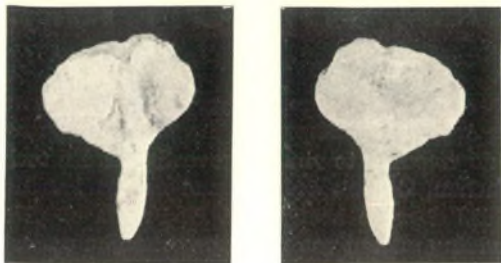

Afb. 2.

Teredo malleola Turton.
Doublet van de binnenzijde.

Links de linker klep.
Rechts de rechter klep.

Afb. 3.
 Paletten van *Teredo malleola*
 Turton.
 Links de binnenzijde .
 Rechts de buitenzijde.
 4 x ware grootte.

De eerste twee soorten — behorende tot ons faunagebied — werden gedetermineerd met het boek Schelpen vinden en herkennen van Entrop; de laatste soort met het werk van Nordsieck - Die europäischen Meeresmuscheln. De schelpjes van *Teredo malleola* Turton onderscheiden zich door de langgerekte vorm van het middenstuk, terwijl de achterste vleugel met een ploovormige groeve met het middenstuk verbonden is. De voorste vleugel draagt 20 spiraalgroefjes. De paletten zijn breder dan bij de andere soorten. Nordsieck beschrijft ze als „Doppelkelch” (afbeelding 3). Volgens McMillan-British Shells komt *Teredo malleola* Turton alleen in drijfhout voor en is van zuidelijke herkomst. Hij behoort dus eigenlijk niet tot ons faunagebied. Des te opvallender is daarom de vondst van de heer Bruins op Texel. De heer Bruins heeft het er niet bij laten zitten en ging enkele weken later gewaapend met hamer en breekijzer opnieuw naar Texel, zocht de beroemde stam weer op en toog aan het werk met als resultaat:

Teredo malleola 12 doubletten, slechts 1 palet.

Teredo megotara 17 doubletten, 8 enkele kleppen.

Teredo norvegica 16 doubletten, 4 paletten, 10 enkele kleppen.

Uit dit lijstje blijkt, dat de paletten maar schaars voerhanden waren. Maar wie wel eens naar paalwormen in hout gezocht heeft, weet dat het erg moeilijk is om in de boorgangen ook de paletten te vinden. Dat is wel verklaarbaar. De paletten zitten rond de siphobuizen van het levende dier en deze siphonen steken buiten het hout uit. Ze kunnen dus tijdens het vergaan van het dier gemakkelijk uit de boorgang geraken. Bovendien zijn ze erg klein en kunnen daardoor ook dieper uit de boorgang gespoeld worden. Bij het openbreken en splijten van paalwormhout worden ze ook gemakkelijk over het hoofd gezien.

Het is sterk aan te raden paalwormhout in zijn geheel mee te nemen en thuis te onderzoeken. Dan gaan geen stukken verloren. Begrijpelijkerwijze kon de heer Bruins de enorme stam niet naar huis vervoeren.

Opvallend is — zo meldt de heer Bruins — dat de schelpen ook zo groot van afmetingen waren: 11 x 16 mm. Dit is inderdaad zeer groot, want doorgaans blijven ze kleiner. Zeker de soort *Teredo navalis*. L., 1758, welke aan ons strand de meest algemene soort is, die aanspoelt.

De boorgangen, zowel van *Teredo malleola* als van *Teredo norvegica*, waren met een kalklaag bekleed, welke een dikte had van 1—1,5 mm.

Voor determinaties van Teredosoorten kan verwezen worden naar de publicatie van Mej. R. D. Turner - A survey and illustrated catalogue of the Teredinidae.

De foto's werden vervaardigd door Jan Pit - Hilversum.